

Historieglimt 103

Lademoen hjem for gamle 50 år i 1960

Ved femtiårsjubileet for menighetens aldershjem den 15. november 1969 gav Ingrid Pettersen den etterfølgende beretningen om hjemmet gjennom femti år:

På slike dager når vi feirer store jubileer, så er det vel naturlig å se tilbake på årene som er gått og minnes litt. Når jeg nå skal prøve å gi en kort oversikt over de passerte 50 år, så er det ikke lett. Jeg har som kildekrift kun hatt styreprotokollen. Den forteller i grunnen ikke så mye om det daglige liv på hjemmet. Kanskje flere av dere, min tilhørere, vet adskillig mer ifra hverdagslivet der enn det jeg gjør. Dette skulle da også bare være en kort skisse fra de 50 år. Jeg får la det stå til.

Hjemmet ble altså opprettet høsten 1919. Det var en direkte frukt av en gave fra to av menighetens trofaste medlemmer, nemlig bankbud Johan Andersen Leistad og frue Martha Marie. De var barnløse og opprettet 19. januar 1916 et testamente hvor deres formue skulle deles mellom forskjellige gode formål. En del av formuen skulle gå til et legat kalt *Bankbud Johan Leistad og hustrus legat til trængende i Lademoen menighet*. Senere solgte han sin gård "Veie" på Voldsminde, Mellomveien 7, til Lademoen menighet for en billig penge. Etter at fruen var død, inntok han i testamentet at rentene av legatet kunne brukes til underhold av dem som fikk plass i "Hjem for Gamle" som skulle opprettes i hans gård. I en tilleggsbestemmelse av 23/4-1919, testamenterte han også sitt innbo og løsøre til dette hjemmet. Leistad døde 15/6-1919. Hans kone var død nyttårsdag samme år. Fra høsten 1919 var da Lademoen menighet i stand til å åpne dørene for de første pensjonærer i *Johan Leistad og hustrus Hjem for Gamle i Lademoen Menighet* som hjemmet ble kalt. Senere ble jo navnet forandret til *Lademoen Hjem for Gamle*.

Noen eksakt dato for åpningen har det ikke lyktes meg å oppspore, men bestyrelsen med sin første formann, E. Halvorsen, holdt sitt første møte den 11. mars 1920. Styret gikk da rundt på rommene og pratet med de gamle. Det står at samtlige gamle uttalte sin takknemlighet mot Gud og mot de to avdøde. Det lar oss vel ane at de første som kom inn kanskje trengte sårt denne hjelp i sine siste år. Allerede på dette første styremøtet var det forespørsel fra en av styrets damer, fru Hegdahl, om en dameforening som var tenkt opprettet til støtte for hjemmet, kunne få ha sine møter der. Det ble innvilget og damene var nok ikke slike som lot gresset gro under føttene på seg, for allerede dagen etter, den 12. mars, var denne foreningen en virkelighet. Så vidt jeg har kunnet finne ut, var dette den samme støtteforeningen som fremdeles eksisterer og som gjennom alle disse årene har gjort en uvurderlig innsats både økonomisk og til hygge for pensjonærene.

Det var 4-5 gamle som fikk sin plass på hjemmet disse første år. Det fremgår ikke av protokollen om det fra først av var ansatt husmor eller bestyrerinne. Det skrives om hjelp til tilsyn av gården og feiing og til dette arbeidet ansattes herr Koen med lønn kr. 10 pr. mnd. Og i mars 1922 skriver formannen: "de økonomiske vilkår og andre omstændigheter har ogsaa iaar gjort det umulig for styret aa ta ansvar for aa ansætte nogen til aa føre daglig tilsyn". Så det ser faktisk ut som om de første pensjonærer stelte seg selv. Først den 6. november 1923 er spørsmålet oppe om ansettelse av en råds-kone. Saken skulle forelegges de enkelte medlemmer til uttalelse. Den 28. november er første sak på sakslista ansettelse av råds-kone, senere rettet til husmor. Ansatt ble fru Elise Skonseng og reglementet for hennes virke ble fastsatt. Det lød:

"1. Husmoren har alt tilsyn med de gamle og er forpligtet til ved forekomende sygdom aa yde den nødvendige pleie saa langt som mulig.

2. Overtar det daglige renhold, vask & klævask. Vaskeart. skaffer hjemmet.

3. Foretar for egen regning innkjøp av nødvendige fødevarer og tilbereder full kost for de gamle efter nærmere avtalt norm.

4. For ovenstaaende ydelser godtgjøres husmoren pr. maaned kr. 40.- av hver person som skaffes plads paa hjemmet og kr. 30.- pr. maaned som fast løn = kr. 360.- pr. aar.

5. Gjensidig opsigelse er 3 - tre maaneder."

Fru Skonseng tok da husmorstillingen på disse betingelser, men var kun ansatt 1 år. Fra 10. september 1924 overtok fru Engelsen og hennes lønn pr. mnd. ble forhøyet til kr. 50. Hun ble også gitt tillatelse til å medbringe sin 11 år gamle sønn på hjemmet så da ble det kan hende litt liv i stuene der nede.

Når man leser igjennom protokollen for disse første år så er den i høy grad preget av at det økonomisk var veldig vanskelig å få endene til å møtes. Et av de første år - det var i 1921 - fremsettes et budsjettforslag på kr. 1.600. Ved årets utløp står det stakkars styret tilbake med et udekket beløp på kr. 1.200. Da var det godt å ha dameforeningen og andre gode hjelpere. Det er stadig noen som tenker på hjemmet med sine gaver; både enkeltpersoner, firmaer og foreninger. En giver som går igjen de første årene er barneforeningen *De gamles hjelpere*. Kjøpmann E. Halvorsen opprettet i anledning sitt 25-årsjubileum et fond som hjemmet inntil i dag har nytt godt av. Når det gjaldt tilstelninger for de gamle, Kaffeslabberaser som de ofte blir kalt, så ser det ut som om det er styrets medlemmer som spanderte hver sin gang. En gang - det er 4. januar 1924 - heter detm at «*Festen ble bekostet med et beløp fra en trønder i Amerika*».

Så går årene. Styret har sine problemer som de skal ta stilling til: Har de råd til å gå til anskaffelse av strykejern, kokeplate, maling til huset? De daglige krav melder seg: Kan vi kjøpe ved eller må vi ta torv? Er det noen mulighet for nytt skap på kjøkkenet? Det var nok ikke lett. Så må man ta opp lån, for eksempel stort kr. 500 i Nordenfjeldske Kreditbank, men snille folk trer støttende til også nå. En malermester gjør arbeid gratis og et par fargehandlere

gir maling. Havearbeid og innhøsting blir gjort av frivillige hjelpere og blomstene fra haven blir solgt. Sommeren 1923 innbrakte disse blomster kr. 54. Jeg synes disse korte, knappe opptegnelsene gir et godt bilde av menighetens interesse og omsorg for sitt gamle hjem. Det ser ut som de føler et ansvar og gjerne vil hjelpe. Fra 1920 til 1946 er det hele tiden kjøpmann E. Halvorsen som er formann i styret. En imponerende innsats som vitner om stor kjærlighet og troskap i tjenesten. Det var nok mangt et problem å greie opp med i løpet av 26 år.

Blant pensjonærene derimot var det som rimelig kan være, stadig skifte. Noen går bort og noen ganske få flytter fra hjemmet til slektninger eller lignende. Da er det styrets oppgave sammen med husmor å ta stilling til hvem av de nye ansøkerne som best trenger til å få komme på hjemmet. Det var vel heller ikke lett alltid i en tid som ikke akkurat var preget av sosial velstand. I juli 1936 sluttet så fru Engelsen som husmor og søster Magnhild Håve ble ansatt i hennes sted. Det ble underhandlet med Diakonissehuset om lønn og betingelser for søster Magnhild. Det ble nå bestemt at hjemmet skulle holde kost. Det blir ingen matpenger som tidligere og hjemmet måtte holde pike. Det hadde altså begge deler vært husmorens plikt tidligere. På denne tiden var belegget økt til 8 pensjonærer.

Ute i verden tårnet krigsskyene seg opp. Ved krigsutbruddet 9. april 1940 ble de gamle straks evakuert. Noen reiste med husmor til Gjervan ved Jonsvannet. Noen fulgte med hushjelpen til Meldal og en flyttet til en kjent i Skogn, men de kom da forholdsvis snart tilbake igjen. Tross store vanskeligheter så går det da også i disse årene. I årsmeldingen for 1942 står det for eksempel: *"Hjemmets drift er i 1941 som i foregående år, blitt vanskeliggjort på mange måter på grunn av krigssituasjonen. Det har vært vanskelig å skaffe brendsel, og det har ikke akkurat vært så lett å sørge for matforsyningen, men takket være husmorens påpasselighet, har da alt gått bra. Noen mangel på det nødvendige har det ikke vært."* Utgiftene steg. Brendselskontoen ble firedoblet og det måtte utlodninger og ofringer til for å få det til å gå opp.

I 1944 gikk så søster Magnhild av som husmor etter oppnådd aldersgrense. Frøken Edvarda Olsen ble ansatt som bestyrerinne fra 1. oktober 1944. Frk. Olsen har vi også tilstede her hos oss i dag og det er vi glade for. I 1946, i styremøte den 27. juni, ber så formann E. Halvorsen seg fritatt for vervet på grunn av høy alder. I hans sted ble valgt pastor Leiv Fosse. Han fungerte da som formann til han flyttet fra menigheten i 1947. Han ble etterfulgt i formannsstillingen av politivaktmester A. Kvamme. I de første etterkrigsårene ser det ut til at det er litt av hvert av oppussing og fornyelse som skal til. Det er oppmaling, ny linoleum og innlegging av bad og WC i annen etasje og rullegardiner og voksdug og mye, mye annet.

Så går det noen rolige år uten store omskiftelser. Det ser ut til at ønsket om utvidelse og modernisering av huset etter hvert trenger seg på. I mellomtiden, nærmere bestemt i 1956, var politivaktmester Kvamme gått av

som formann og daværende res. kap. Johan B. Rian hadde overtatt. Det ble da Rians oppgave, sammen med styret, å ta til med forhandlinger med myndigheter, arkitekter og håndverkere. Res. kap. Johan B. Rian ble formann i byggekomiteen og det ser ut som om han hadde heldags jobb med å greie opp i det som skal til for å bygge hus. Referatene fra styremøtene inneholder i 1957 nesten bare beretninger om konferanser med den ene og den andre og etter meget møye og stort besvær har det lyktes å skaffe de lån og de tillatelser som skal til.

I slutten av april 1959 tar byggearbeidene til i Mellomveien 7. Huset skulle forlenges i lengderetningen langs Mellomveien. Hjemmet var i vanlig drift under hele ombyggingstiden. Man kan nok tenke seg for en ekstra belastning det ble for både betjening og for de gamle. Også for styrets medlemmer og for venner av hjemmet ble det en strevsom tid. Det er ikke ført til protokolls, men jeg synes å huske at en del menighetslemmer trakk i overall og gikk løs med hammer og malerkost. Alt er som kjent en overgang og 7. desember 1960 ble det holdt en tilstelning på hjemmet med innbudte notabiliteter og byggekomiteens formann Johan B. Rian kunne overlevere hjemmet i sin nye skikkelse til eieren, Lademoen menighet. Etter overtakelse og innvielsestale leverte så sokneprest Mehus hjemmet over til konsulent Arvid Walla som hadde overtatt som styreformann samme år.

Dermed sto Lademoen hjem for gamle der slik vi ser det i dag. Med plass til 16 pensjonærer og med betydelig modernisering overalt. Nå var den nye tid i ferd med å overta og i styresakene er det ikke lenger snakk om de har råd til å anskaffe strykejern og kokeplate. Nå blir det vaskemaskin, kjøleskap og piano. Det siste ble finansiert ved 5-krone-rulling i menigheten. Støtteforeningen tok også store løft i forbindelse med nyanskaffelsene. Den har trofast stått med i alle år. Senere er mange andre store gaver tilfalt hjemmet slik som TV-apparat, hjemmefryser og ny større vaskemaskin. Også på en annen måte blir hjemmet husket. Menighetens prester og klokkeren kommer på besøk og holder andakter og også andre fra Indremisjonen og fra Frelsesarmeen. Og støtteforeningen har jevnlig sine møter sammen med de gamle.

I januar 1962 ønsket frk. Olsen å slutte som bestyrerinne etter oppnådd aldersgrense og etter 18 års tjeneste i dette ansvarsfulle arbeid. Etter henne ble så tilsatt frk. Gudrun Guneriussen som fremdeles står i denne stilling. Sammen med henne har vi i de senere år hatt kokke og 2 assistenter i arbeid og for noen måneder siden ble det også ansatt en nattevakt til hjelp. Som kasserer har salgssjef Oskar Ulseth gjort et godt arbeid helt siden 1953 og frem til denne dag og vi håper å få beholde ham lenge enda.

Det har i disse årene siden utvidelsen til stadighet vært fullt belegg på hjemmet og til tider har det vært lang venteliste for å få plass. En eneste gang - tror jeg - har det forekommet at det ikke var noen søker fra Lademoen menighet når det har vært plass ledig. Så behovet for plass på et hjem er fortsatt tilstede for mange gamle og vi skal være glad for at vårt lille hjem kan fylle en liten

oppgave i vår menighet, og la oss håpe og be om at Lademoem hjem for gamle også i fremtiden kan bli et hjem i ordets sanne betydning med hygge og trivsel for de som får sin plass der.

Det er fristende å ta med Adresseavisens reportasje mandag 17. november 1969 fra femtiårsjubileet lørdagen før. Den gir et tidsbilde: «Lørdag 15. november var det jubileum og høytid på Ungdomsherberget i forbindelse med 50-årsminnet for starten av Lademoen hjem for gamle. Styret for hjemmet hadde funnet å ville markere denne milepæl og hadde invitert pensjonærer og andre gjester til festlig lag med middag og kaffe. Formannen i styret, konsulent Arvid Walla, ønsket velkommen og gav ord og ledelse til verten, salgssjef Oskar Ulseth, som bandt toner og taler sammen til en fest av de sjeldne. Sekretæren i styret, fru Ingrid Pettersen, gav en fyldig og original årsberetning der humor, alvor, gode og vonde dager, nederlag og seire, personer og begivenheter gjorde disse 50 år til virkelig sosialreligiøs historie på det lokale plan. Av almen interesse var det jo å få konstatert at dette var det første hjem for gamle i byen.

Fra kommunen hilste sosialrådmann Reidar Lyseth, og han overrakte en vakker gave. Han sa i sin tale blant annet at kommunen bare hadde gode erfaringer i samarbeidet med de kirkelige institusjoner. Han håpet denne kontakt ville holde seg og utvikle seg. Han minnet om den isolasjon og ensomhetsfølelse de eldre gjerne ble utsatt for og appellerte sterkt til å ta seg tid til å tale med og lytte til de eldre. Formannen i menighetsrådet overrakte blomster og ønsket til lykke med ordene fra Es. 41.10: Jeg styrker deg og hjelper deg og holder deg oppe med min rettferdighets høyre hånd. I sin takk til formann, forretningsfører og de andre i styret for lang, trofast og tålmodig innsats sluttet han med disse ordene: "Tenn lys for menneskene, ikke med selvrettferdig dom over dem, men som fakkelbærere for kjærlighetens evangelium". Sokneprest Bjørseth takket muntert for maten. Etter middagen var det kaffe med hyggelig prat, god underholdning og en rekke hilsener og taler. Det var opplesning av telegrammer. Anne Berit Pettersen leste dikt som passet til anledningen, og Margrethe og Ivar Bonsaksen gav 2 avdelinger med sang og musikk. Ref.»